

פרשת כי תצא – שני

(כב) וְכִי־יְהִיָּה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפָּט־מוֹת וְהוֹמַת וְתָלִית אֹתוֹ עַל־עֵץ:
כב וְאִרִי יְהִי בְּגֹבֶר, חֹבֶת דִּין דְּקָטוּל וְיִתְקַטִּיל: וְתִצְלוּב יִתִּיה, עַל צְלִיבָא.

רש"י א וְכִי יְהִיָּה בְּאִישׁ חֲטָא מִשְׁפָּט מוֹת. סְמִיכוֹת הַפְּרָשִׁיּוֹת מִגִּיד שָׁאֵם חָסִים עָלָיו אָבִיו וְאִמּוֹ סוּף שִׁיּוּצָא לְתַרְבוּת רָעָה וַיַּעֲבֹר עֲבֻרוֹת וַיִּתְחַיֵּב מִיתָה בְּבֵית דִּין: וְתָלִית אֹתוֹ עַל עֵץ. רַבּוּתֵינוּ אָמְרוּ כָּל הַנִּסְקָלִין נִתְּלִין שְׁנָאֵמַר כִּי קָלֵלֶת אֱלֹהִים תְּלוּי וְהַמְּבָרֵךְ ה' בְּסָקִילָה:

(כג) לֹא־תָלִין נִבְלָתוֹ עַל־הָעֵץ כִּי־קָבֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹם הַהוּא כִּי־קָלֵלֶת אֱלֹהִים תְּלוּי וְלֹא תִטְמָא אֶת־אֲדָמַתְךָ אֲשֶׁר יְהוָה אֱלֹהֶיךָ נָתַן לָךְ נַחֲלָה: ס
כג לֹא תִבִּית נְבִילָתָה עַל צְלִיבָא, אִרִי מִקְּבֹר תִּקְבְּרֶנּוּ בַּיּוֹמָא הַהוּא אִרִי עַל דְּחַב קָדָם יי, אֲצֻטְלִיב; וְלֹא תִסְאִיב, יִת אֲרַעָךְ, דִּי אֱלֹהֶךְ, יְהִיב לָךְ אַחְסָנָא.

רש"י א כִּי קָלֵלֶת אֱלֹהִים תְּלוּי. וְלִזְלוּל שֶׁל מֶלֶךְ הוּא שְׂאָדָם עָשׂוּי בְּדַמוֹת דִּיּוֹקְנוֹ וַיִּשְׂרָאֵל הֵם בְּנֵי מֶשֶׁל לְשָׁנֵי אַחִים תְּאוֹמִים שֶׁהָיוּ דוֹמִין זֶה לָזֶה אֶחָד נַעֲשֶׂה שֶׁר וְאֶחָד נִתְּפָס לְלִסְטִיּוֹת וְנִתְּלָה כָּל הָרוּאָה אוֹתוֹ אוֹמֵר הִשָּׁר תְּלוּי כָּל קָלֵלָה שֶׁבְּמִקְרָא לְשׁוֹן הַקֵּל וְלִזְלוּל כְּמוֹ וְהוּא קָלֵלֶנִי קָלֵלָה נִמְרָצָת:

כב (ס) לֹא־תִרְאֶה אֶת־שׁוֹר אָחִיךָ אוֹ אֶת־שִׂי נִדְחִים וְהִתְעַלְמַת מֵהֶם הָשֵׁב תְּשִׁיבֵם לְאָחִיךָ:
א לֹא תִחַזִּי יִת תּוֹרָא דְאַחוּךְ אוֹ יִת אֲמָרִיה, דְטָעַן, וְתִכְבוֹשׁ, מִנְהוֹן: אֲתָבָא תְּתִיבְנוֹן, לְאַחוּךְ.

רש"י א וְהִתְעַלְמַת. כּוֹבֵשׁ עֵין כָּאִלוּ אֵינוֹ רוֹאֶהוּ: לֹא תִרְאֶה וְהִתְעַלְמַת. לֹא תִרְאֶה אוֹתוֹ שֶׁתִּתְעַלֵּם מִמֶּנּוּ זֶהוּ פְּשׁוּטוֹ וְרַבּוּתֵינוּ אָמְרוּ פְּעָמִים שְׂאֵתָה מִתְעַלֵּם וְכוּ.

(ב) וְאִם־לֹא קָרֹב אָחִיךָ אֵלֶיךָ וְלֹא יִדְעָתוּ וְאִסְפָּתוּ אֶל־תּוֹךְ בֵּיתְךָ וְהָיָה עִמָּךְ עַד דִּרְשׁ אָחִיךָ אֹתוֹ וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ:
ב וְאִם לֹא קָרִיב אַחוּךְ לְוָתְךָ, וְלֹא יִדְעָתָ לִיָּה וְתִכְנַשְׁנִיָּה, לְגוֹ בֵּיתְךָ, וַיְהִי עִמָּךְ עַד דִּיתַבַּע אַחוּךְ יִתִּיה, וְתִתִּיבְנִיָּה לִיָּה.

רש"י א עַד דִּרְוֹשׁ אָחִיךָ. וְכִי תַעֲלֶה בְּלִבְכֶּךָ שִׁתְּנֶהוּ לוֹ קוֹדֵם שִׁידְרָשְׁהוּ אֶלָּא דִּרְשְׁהוּ שְׁלֹא יְהֵא רַמָּאִי: וְהִשְׁבֹּתוּ לוֹ. שְׁתַּהֲא בּוֹ הַשָּׁבָה שְׁלֹא יֵאָכֵל בְּבֵיתְךָ כְּדִי דְמִיּוֹ וְתִתַּבַּעֵם מִמֶּנּוּ מִכָּאֵן אָמְרוּ כָּל דְּבָר שְׁעוֹשָׂה וְאוֹכֵל יַעֲשֶׂה וַיֵּאָכֵל וְשְׂאִינוּ עוֹשָׂה וְאוֹכֵל יִמְכֹּר:

(ג) וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְחִמּוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְשִׁמְלָתוֹ וְכֵן תַּעֲשֶׂה לְכָל־אַבְדַּת אָחִיךָ אֲשֶׁר־תֵּאָבֵד מִמֶּנּוּ וּמִצֵּאתָהּ לֹא תוֹכֵל לְהִתְעַלֵּם: ס
ג וְכֵין תַּעֲבִיד לְחִמְרִיה, וְכֵין תַּעֲבִיד לְכִסּוּתִיה, וְכֵין תַּעֲבִיד לְכָל אֲבִידָתָא דְאַחוּךְ דְּתִיבֵד מִנִּיָּה, וְתִשְׁפַּחְנָה: לִית לָךְ רִשׁוֹ, לְכִסְיוֹתָהּ.

רש"י א לֹא תוֹכֵל לְהִתְעַלֵּם. לְכַבּוֹשׁ עֵינְךָ כָּאִלוּ אֵינְךָ רוֹאֶה אוֹתוֹ:

(ד) לֹא־תִרְאֶה אֶת־חֲמוֹר אָחִיךָ אוֹ שׁוֹרוֹ נִפְלִים בְּדֶרֶךְ וְהִתְעַלְמַת מֵהֶם תִּקֶּם תִּקֶּם עִמּוֹ: ס
ד לֹא תִחַזִּי יִת חֲמָרָא דְאַחוּךְ אוֹ תּוֹרִיָּה, רִמָּן בְּאוֹרְחָא, וְתִכְבוֹשׁ, מִנְהוֹן: אֲקָמָא תִּקִּים, עֲמִיָּה.

רש"י א תִּקֶּם תִּקֶּם. זֶה טְעִינָה לְהִטְעִין מִשָּׂאוֹ שֶׁנִּפְּל מֵעָלָיו: עִמּוֹ. עִם בְּעָלָיו אֲבָל אִם הָלַךְ וַיֵּשֶׁב לוֹ וְאָמַר לוֹ הוֹאִיל וְעָלֶיךָ מִצְוָה אִם רָצִיתָ לְהִטְעִין טְעוֹן פָּטוֹר:

(ה) לֹא־יְהִיָּה כָּל־יָגֹבֶר עַל־אִשָּׁה וְלֹא־יִלְבֹּשׁ גִּבֹּר שִׁמְלַת אִשָּׁה כִּי תוֹעֵבֶת יְהוָה אֱלֹהֶיךָ כָּל־עֲשֵׂה אֵלָה: פ
ה לֹא יְהִי תִקּוֹן זֵין דְּגֹבֶר עַל אֲתָא, וְלֹא יִתְקַן גֹּבֶר בְּתִקּוּנֵי אֲתָא: אִרִי מִרְחָק קָדָם יי אֱלֹהֶךְ, כָּל עֲבִיד אֵלִין.

רש"י א לֹא יְהִיָּה כָּלִי גֹבֶר עַל אִשָּׁה. שְׁתַּהֲא דוֹמָה לְאִישׁ כְּדִי שִׁתְּלַךְ בֵּין הָאֲנָשִׁים שְׂאִין זֶה אֶלָּא לְשֵׁם נְאוּף: וְלֹא יִלְבֹּשׁ גִּבֹּר שִׁמְלַת אִשָּׁה. לִילָךְ לִישֹׁב בֵּין הַנָּשִׁים ד' א שְׁלֹא יִסִּיר שַׁעַר הָעֲרוּהָ וְשַׁעַר שֶׁל בֵּית הַשָּׁחִי: כִּי תוֹעֵבֶת. לֹא אִסְרָה תּוֹרָה אֶלָּא לְבוֹשׁ הַמְּבִיא לִידֵי תוֹעֵבָה:

(ו) כִּי יִקְרָא קוֹן־צִפּוֹר | לְפָנֶיךָ בְּדֶרֶךְ בְּכָל־עֵץ | אוֹ עַל־הָאָרֶץ אֲפֻרְחִים אוֹ בִּיצִים וְהָאֵם רִבְצַת עַל־הָאֲפֻרְחִים אוֹ עַל־הַבִּיצִים לֹא־תִקַּח הָאֵם עַל־הַבָּנִים:
ו אִרִי תַעֲרַע קִנָּא דְצִפּוֹרָא קִדְמָךְ בְּאוֹרְחָא בְּכָל אֵילָן אוֹ עַל אֲרַעָא, אֲפֻרוּחִין אוֹ בִּיעִין, וְאֲמָא רִבִּיעָא עַל אֲפֻרוּחִין, אוֹ עַל בִּיעִין לֹא תִסַּב אֲמָא, עַל בְּנִיָּא.

רש"י א כִּי יִקְרָא. פָּרַט לְמִזְמוֹן: לֹא תִקַּח הָאֵם. בַּעֲוֹדָה עַל בְּנִיָּה:

(ז) שִׁלַּח תִּשְׁלַח אֶת־הָאֵם וְאֶת־הַבָּנִים תִּקַּח־לָךְ לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהָאֲרֻכָּת יָמִים: ס
ז שְׁלַחָא תִשְׁלַח יִת אֲמָא, וְיִת בְּנִיָּא תִסַּב לָךְ, בְּדִיל דִּיִּיטֵב לָךְ, וְתוֹרִיךְ יוֹמִין.

רש"י א לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְגו'. אִם מִצְוָה קָלָה שְׂאִין בְּהַ חֲסִרוֹן כִּיס, אֲמָרָה תּוֹרָה: "לְמַעַן יֵיטֵב לָךְ וְהָאֲרֻכָּת יָמִים", קֵל וְחִמְרָא לְמַתָּן שְׁכָרָן שֶׁל מִצְוֹת חֲמוּרוֹת: